

Adattár

1958-ban kerül végső helyére *Krúdy-emléktáblája* (bronzrelief 50×60 cm; Budapest, Krúdy Gyula u.–József körút sarok).

Még 1958-ban megmintázza *Krúdy Gyula emléktábláját* amelyet ma már nyugodt bizton-
sággal tekinthetünk az új erőre kapó modern magyar plasztika egyik első maradandó remekének.
Mindössze néhány araszos utcajelző dombormű a Baross kávéház épületének falán, a Krúdy
Gyula utca sarkán, s alighanem szerény műfajának és méretének köszönhető, hogy a közületi
mecenatúra különösebb beavatkozás nélkül elfogadta. A relief ugyanis mind koncepciójában,
mind plasztikai megoldásában meghökkentő, modern, mai szemmel nézve is. Ami szemléletét
illeti, semmiféle kapcsolatot nem tart a Krúdyról kialakult finomkodó, levendula-illatú elkép-
zeléssel: az arcmás fájdalmasan hatalmas súlyú, tragikusan lomha, csaknem goromba. Puffadt
arcú, duzzadt szemhéjú, fájdalmasan szép szemű Krúdyja a valóságtól szenvedő, kivetett és
utolsó napjait villany nélküli lakásban élő, *történetileg igaz* Krúdy Gyula, vagy – irodalmi hivat-
kozással élve – a Szindbád tetszhaláláról szóló késői novella kiábrándultan fájdalmas nyersesé-
gét idézi – a tetszhalott feléledésének hepiendje nélkül. A lomha nyugalommal, kis plasztikai
értékekkel mintázott arcmást azonban tektonikus, erősen kimagasodó, éles vonalak mentén
megtörő *keret* szorítja össze, és a plasztikai kerethez képest az arc igen mélyen, igen távol,
igen finoman látszik csupán. A mélyülésnek kettős értelme van. Mintha egy régi és kényelmes
elsőosztályú szalonkocsi fejtámlájához hajtaná fáradt fejét a modell, igen messziről, nosztal-
gikus-megszéplítő mélységből látszik szomorú arca, másrészt viszont ez a „fejtámla” éles, tört
és súlyos plasztikai mozgást érzékeltet, torlódó erőket, nosztalgiaikat és múltat megsemmisítő
valóságot. Egyszóval zavarbaejtő-elragadó teljességgel keveredik a domborműben múlt
emléke és erős realitás, tünékeny fájdalom és goromba dráma – Krúdy epikájának és életének
minden mélysége és teljessége.

Hiányzik viszont a domborműből – először és egycsapásra – mindenféle Ferenczy Bénire
emlékeztető mozzanat, és ezzel bizonyítja a mű és szobrása megegyezően Ferenczy iskolájának
nagyszerűségét. A kubisztikus plasztikai erőt és konstruktív nyersséget magabiztosan alkál-
mazó kompozíció szinte átmenet nélkül születik meg, mégsem érthetetlen, nem is véletlen a
megszületése. Magyarázata Ferenczy Béni plasztikájának magyarázatában rejlik. Abban a
titokzatos, de mindig kielemezhető konstruktív fegyelemben, amely Ferenczy Béni legklasszi-
kusabb, legérettebb műveinek is szerkezeti erőt, térbeli, súlybeli, ritmusbeli egzsátságot,
határozottságot és dinamikát ad. Mert művészettörténeti tény, hogy Ferenczy, az egykori
Archipenko-tanítvány, a bécsi emigráció nyersen kubista-konstruktivista szobrása később
egy teljesebb, harmonikusabb, klasszikusabb plasztikát alkot. De esztétikai tény az is, hogy
klasszikusan teljes műveiben is végig megőrzi a modern szoboréptés erényeit és vívmányait.
Aki tehát olyan tökéletesen és mélységig éli át Ferenczy művészetét, mint pályája első évtizedé-
ben Vigh Tamás, *természetesen megtanulja* – tudatosan vagy öntudatlanul – *azokat a modern
szobrászat teremtette eszközöket is használni*, amelyek Ferenczy Béni érett műveibe a korai,
avantgard korszakokból beépültek.